

Nr 55.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående dispositionen av vissa å allmän beredskapsstat II för budgetåret 1944/45 uppförda anslag; given Stockholms slott den 2 februari 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 februari 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, DANIELSON, ANDRÉN.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller:

För förbättrande av bostadsförhållandena har riksdagen å riksstaten för innevarande budgetår anvisat, bland annat, *dels* å driftbudgeten under femte huvudtiteln till Bidrag till inrättande av pensionärshem ett reservationsanslag av 6 000 000 kronor, *dels ock* å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd till Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet ett investeringsanslag av 80 000 000 kronor. Vidare har riksdagen å allmän bered-

skapsstat II för samma budgetår uppfört för förstnämnda ändamål ett anslag av 3 000 000 kronor samt för sistnämnda ändamål ett anslag av 80 000 000 kronor. Genom särskilda beslut den 22 juni, den 1 september och den 24 november 1944 har Kungl. Maj:t ställt förevarande å riksstaten anvisade anslag i sin helhet till förfogande, att disponeras för de med anslagen avsedda ändamålen.

I skrivelse den 20 november 1944 har *statens byggnadslånebyrå* gjort framställning rörande ianspråktagande jämväl av förenämnda å allmän beredskapsstat II uppförda anslag.

Byggnadslånebyrån yttrar härvid i huvudsak följande.

Byggnadslånebyrån hade under tiden 1 juli—15 november 1944 hos Kungl. Maj:t tillstyrkt beviljande av statsbidrag för anordnande av 61 pensionärs-hem med ett sammanlagt belopp av inemot 5,6 miljoner kronor. Av sagda belopp avsåge cirka 3,6 miljoner kronor ansökningar, som inkommit under loppet av innevarande budgetår, medan återstoden, omkring 2 miljoner kronor, hänförde sig till ansökningar, som inkommit till byrån redan under föregående budgetår men som till följd av rådande medelsbrist icke kunnat behandlas av byrån förrän efter ingången av budgetåret 1944/45. För närvarande innelåge hos byrån 14 bidragsansökningar, avseende ett belopp av tillhoppa cirka 1,25 miljoner kronor.

Vid bifall till de ansökningar, som av byrån tillstyrkts under tiden 1 juli—15 november 1944, skulle å det för innevarande budgetår anvisade bidragsanslaget å 6 miljoner kronor följaktligen återstå något över 400 000 kronor, vilket belopp understege det hos byrån anmälda, nu aktuella behovet med omkring 800 000 kronor. Med hänsyn härtill och då ansökningsfrekvensen fortfarande vore betydande, hade byrån ansett sig böra hos Kungl. Maj:t anmäla, att behov förelåge av att det belopp, som för ifrågavarande ändamål anvisats å allmän beredskapsstat II av 1944 års riksdag, toges i anspråk.

Byggnadslånebyrån hade sedan ingången av innevarande budgetår fram till den 1 november 1944 beviljat tertiärlån, avseende sammanlagt 15 861 lägenheter, av vilka 2 002 inrymdes i enfamiljshus och 13 859 i flerfamiljshus. Det sammanlagda beloppet av tertiärlån, som härvid disponerats, utgjorde omkring 61,4 miljoner kronor eller i genomsnitt per månad 15,3 miljoner kronor. Vid utgången av föregående budgetår hade å anslaget till tertiärlån kvarstått odisponerat ett belopp av 11,3 miljoner kronor. Av det å riksstaten för innevarande budgetår anvisade anslaget till tertiärlån å 80 miljoner kronor hade den 1 november 1944 ännu icke förbrukats (11,3 + 80—61,4) 29,9 miljoner kronor.

Ehuru såsom nyss framhållits under innevarande budgetår fram till den 1 november 1944 å anslaget i genomsnitt per månad förbrukats drygt 15 miljoner kronor, innelåge sistnämnda dag å byrån 601 ansökningar om preliminärt beslut om tertiärlån till ett belopp av i runt tal 20 miljoner kronor. Detta förhållande sammanhängde dels därmed, att antalet i byrån den 1 juli 1944 ineliggande ärenden varit osedvanligt stort, dels ock därmed, att den nu planerade och påbörjade vinterproduktionen fått en väsentligt större omfattning än under föregående höst, varigenom antalet inkommande ansökningar legat på en förhållandevis hög nivå. Sistnämnda omständighet gjorde det sannolikt, att jämväl under de närmaste månaderna ett stort antal ansökningar om tertiärlån komme att ingivas till byrån.

Med hänsyn till det anförda syntes det sannolikt, att byrån under den närmaste tiden komme att bevilja tertiärlån i sådan omfattning, att det be-

lopp å 29,9 miljoner kronor, som den 1 november 1944 ännu icke disponerats, kunde beräknas vara helt förbrukat före nyåret 1945.

De för tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet för innevarande budgetår avsedda medlen torde däremot, såvitt byrån nu kunde bedöma, jämte vid budgetårets ingång föreliggande reservationer komma att helt täcka det under budgetåret uppkommande behovet av sådana medel.

Med hänsyn till vad byrån anfört rörande behovet av tertiärlånemedel och då ett avbrott i beviljande av sådana medel enligt byråns mening skulle medföra ogynnsamma verkningar på omfattningen av den för 1945 års behov avsedda bostadsproduktionen, hade byrån ansett sig böra hos Kungl. Maj:t hemställa om anvisande av medel för ifrågavarande ändamål å den för innevarande budgetår fastställda allmänna beredskapsstaten II.

Under hänvisning till det anförda har byggnadslånebyrån hemställt, att Kungl. Maj:t måtte *dels* ställa de å allmän beredskapsstat II för budgetåret 1944/45 uppförda anslagen till Bidrag till inrättande av pensionärshem samt Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet till statskontorets förfogande, *dels ock* anbefalla statskontoret att tills vidare disponera det förra anslaget i dess helhet samt av det senare anslaget ett belopp av högst 40 miljoner kronor.

Anslagen till bostadsändamål å gällande riksstat beräknades med utgångspunkt från ett lägenhetstillskott av omkring 30 000 lägenheter under ett vart av åren 1944 och 1945. Vid äskandet av anslag å allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45 (propositionen nr 281/1944) uppfördes emellertid å allmän beredskapsstat II anslag, som avsågo att möjliggöra en nyproduktion av omkring 40 000 lägenheter. Sistnämnda anslag ansågos med hänsyn till läget på bostadsmarknaden böra få tagas i anspråk vid en eventuell lättnad i materielförsörjningsläget.

Tillgången på byggnadsmateriel har under det senast förflutna året varit relativt tillfredsställande och möjliggjort en nyproduktion av omkring 38 000 lägenheter. Materielltillgången är emellertid alltjämt så begränsad och utsikterna för den närmaste framtiden så pass ovissa att den största försiktighet måste iakttagas vid planläggningen av investeringsverksamheten. I synnerhet den knappa bränsleförsörjningen kan antagas komma att så småningom öva ett ogynnsamt inflytande på produktionen av vissa slag av byggnadsmateriel. Emellertid är angelägenheten av att utnyttja alla föreliggande möjligheter att lätta bostadsbristen ur ekonomiska såväl som sociala synpunkter så betydande, att bostadsproduktionen framstår som ett av de investeringsområden, vilka i första hand böra tillgodoses. Verkställda undersökningar ge vid handen, att materielltillgången medger att detta sker i den av byggnadslånebyrån avsedda omfattningen.

Vissa av de å allmän beredskapsstat II uppförda anslagen ha redan tagits i anspråk. Sålunda ha anslagen till Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer (15 miljoner), Tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet (3 miljoner) samt Lån för uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder (2 miljoner) disponerats för de med anslagen avsedda ändamålen. Byggnadslånebyrån har nu hemställt, att jämväl

Departements-
chefen.

anslagen å nämnda beredskapsstat till Bidrag till inrättande av pensionärshem å 3 miljoner kronor samt Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet å 80 miljoner kronor måtte ställas till förfogande, Med hänsyn till vad jag nyss anfört och på av byrån åberopade skäl vill jag tillstyrka, att så sker. Medelsanvisningens omfattning samt de ovissa utsikterna i fråga om materielförsörjningen synas mig dock böra föranleda att frågan underställes riksdagens prövning. Emellertid vill jag anmäla, att, då de medel, som tidigare ställts till förfogande för beviljande av tertiärlån, nu förbrukats och då ett avbrott i långivningen i avbidan på riksdagens beslut skulle komma mycket olägligt, Kungl. Maj:t på min hemställan denna dag disponerat ett belopp av 10 miljoner kronor av sistnämnda anslag för utlämnande av ytterligare tertiärlån intill dess riksdagen fattat beslut i ärendet.

Vidare vill jag anmäla, att enligt vad egnahemsstyrelsen upplyst de å riksstaten uppförda anslagen för främjande av landsbygdens bostadsförsörjning i det närmaste äro förbrukade, varför behov kan uppkomma att taga i anspråk jämväl de å allmän beredskapsstat II för dylikt ändamål uppförda anslagen. Därest så anses böra ske, torde emellertid frågan härom sedermera underställas riksdagens prövning.

Under åberopande av det anförda vill jag förorda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att det å allmän beredskapsstat II för budgetåret 1944/45 uppförda anslaget till Bidrag till inrättande av pensionärshem samt det å samma stat uppförda anslaget till Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet — i den mån detsamma ej redan disponerats — må av Kungl. Maj:t tagas i anspråk för de med anslagen avsedda ändamålen.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Hans Bergström.